

STRATÉGIA ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV V SEKTORE ZDRAVOTNÍCTVO, SOCIÁLNE SLUŽBY V HORIZONTE 2030

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE

február, 2022

PRÍHOVOR PREDSEDU SEKTOROVEJ RADY IGORA PRAMUKA

(ASOCIÁCIA NEMOCNÍC SLOVENSKA)

Základnými poslaniami sektorov zdravotníctva a sociálnych služieb je zabezpečenie kvalitnej a dostupnej zdravotnej starostlivosti a kvalitné poskytovanie komplexných odborných sociálnych služieb pre všetky vrstvy obyvateľstva. V daných sektoroch bolo za desaťročia veľa povedaného, málo zrealizovaného. A to aj z dôvodu častých zmien filozofie, politik a smerovania týchto sektorov. Ambíciou Sektorovej rady pre zdravotníctvo, sociálne služby je pomenovať súčasný stav, identifikovať potreby a kompetencie budúcich pracovníkov v zdravotníctve a sociálnych službách a navrhnúť kľúčové opatrenia na uskutočnenie reálnych reforiem.

Slovenský trh práce sa v ostatných rokoch významne mení. V mnohých oblastiach chýbajú pracovníci a demografické trendy smerujú k prehĺbovaniu problému – nedostatku pracovnej sily. Len pre ilustráciu – približne tretina lekárov je v dôchodkovom, alebo preddôchodkovom veku a ich odlev zo systému nie je v žiadnom prípade nahrádzaný rovnakým počtom novo prichádzajúcich. To platí pre sestry, sociálnych pracovníkov, iných zdravotníckych pracovníkov.

Nečakaný príchod pandémie koronavírusu zmenil životy ľudí v mnohých ohľadoch, a to aj v oblasti práce. Okrem zvýraznenia negatívnych trendov popísaných vyššie urýchlil aj rozvoj digitalizácie, odhalil nové príležitosti a rezervy aj v daných sektoroch. Do popredia záujmu sa v zdravotníctve dostali veda a výskum, inovácie a informačné technológie. A na zvládnutie všetkých týchto výziev sú potrebné nové zručnosti a vedomosti, tiež je nevyhnutné predefinovať vzdelávací proces a vytvoriť nové pracovné kompetencie.

DEMOGRAFIA

Podľa údajov Eurostatu bude do roku 2070 Slovensko druhou najrýchlejšie starnúcou ekonomikou v EÚ. Vysoký podiel seniorov v slovenskej spoločnosti vyvolá potrebu finančného pokrytia vyšších verejných výdavkov spojených so starnutím obyvateľstva. Prispôbiť sa musí zdravotníctvo, systém sociálnych služieb i poistenia. Starnutie má vplyv aj na štruktúru pracovnej sily, ktorej nedostatok v niektorých profesiách pociťujeme už dnes (lekári, zdravotné sestry, opatrovatelia, sociálni pracovníci). Prvé kroky k pozitívnej zmene by mali preto viesť k navýšeniu počtu študentov pre lekárske odbory, rovnako ako aj navýšeniu sestier a iných zdravotníckych a sociálnych pracovníkov.

INOVÁCIE, DIGITALIZÁCIA, ROBOTIZÁCIA

Digitalizácia, moderné technológie a inovácie menia dopyt v sektore zdravotníctva po nových kompetenciách zamestnancov čoraz rýchlejšie. Tlak na zvyšovanie zručností súčasných aj budúcich zamestnancov bude rásť, ako aj potreba vykryť ich nedostatok. A to v celom spektre potrieb – od nových, automatizovaných prístupov, ktoré zjednodušia administratívnu záťaž, až po komplexné riešenia v diagnostike a liečbe pacientov. S veľkou pravdepodobnosťou budú vznikať aj nové kategórie zamestnancov.

LÁKANIE A UDRŽANIE TALENTOV

Pracovná mobilita môže byť pre Slovensko najrýchlejším riešením ako efektívne vyhovieť potrebám pracovného trhu a čeliť demografickým výzvam. Zároveň je však prioritná a nesmierne dôležitá aktívna štátna politika pre našich budúcich zdravotníckych pracovníkov, aby nám neodchádzali v tisícoch študovať a pracovať do zahraničia. Teda tak, ako sa to deje teraz. A zároveň je nevyhnutné investovať do stabilizácie súčasných pracovníkov v týchto sektoroch, do zlepšovania ich pracovných podmienok, ale aj infraštruktúry, ktorá len sporadicky spĺňa kritériá 21. storočia. A samozrejme, na to sú potrebné aj zdroje. Západná Európa sa nám vo výdavkoch per capita na zdravotníctvo a sociálne služby nenávratne vzdialila a v podmienkach pre zamestnancov sa dostávame na chvost V4.

Napriek všetkým vyššie uvedeným výzvam som presvedčený, že Sektorová rada pre zdravotníctvo, sociálne služby svoju úlohu splnila. Neuveriteľne diverzifikovaný, ale zároveň skvelý tím zložený z významných akademikov, zamestnávateľov, zástupcov profesijných organizácií zo sektorov, odborníkov, odborárov, predstaviteľov štátnej správy pripravil spoločné riešenia. A to je dobrá správa – ukazuje, že napriek rôznorodosti je to možné. Výstupy a návrhy bude sektorová rada predstavovať tým, ktorí sú za tvorbu národných stratégií a ich implementácií zodpovední.

ORGANIZÁCIE ZASTÚPENÉ V SEKTOROVEJ RADE

- > Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR
- > Asociácia nemocníc Slovenska
- > Asociácia súkromných lekárov SR
- > Asociácia stredných zdravotníckych škôl SR
- > Detská fakultná nemocnica s poliklinikou Banská Bystrica
- > Štátny inštitút odborného vzdelávania
- > Úrad Prešovského samosprávneho kraja
- > Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Topoľčany
- > Slovenská komora sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce
- > Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce
- > Jazmin, n.o.
- > Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice
- > Stredná zdravotnícka škola, Trnava
- > Ministerstvo zdravotníctva SR
- > Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- > Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave
- > Farmaceutická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
- > Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
- > Republiková únia zamestnávateľov
- > Slovenský odborový zväz zdravotníctva a sociálnych služieb
- > Špecializovaná nemocnica pre ortopedickú protetiku Bratislava, n.o.

KLÚČOVÉ INOVAČNÉ A TECHNOLOGICKÉ ZMENY V SEKTORE S NAJVVÝŠÍM VPLYVOM NA ĽUDSKÉ ZDROJE

ZDRAVOTNÍCTVO

- > **Analýza veľkých dát a prognostika**
 - Medicínsky analytik – nové zamestnanie
 - Odborný pracovník v oblasti zdravotnej dokumentácie a informácií
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – lekár
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – zubný lekár
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – sestra
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – farmaceut
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – pôrodná asistentka
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – fyzioterapeut
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – zdravotnícky laborant
 - Riadiaci zdravotnícky pracovník – rádiologický technik
- Riadiaci zdravotnícky pracovník – zdravotnícky záchranár
- Riadiaci zdravotnícky pracovník – laboratórny diagnostik
- Riadiaci zdravotnícky pracovník – psychológ
- Riadiaci zdravotnícky pracovník – verejný zdravotník (hygienik)
- Riaditeľ zariadenia sociálnych služieb pre starších ľudí
- Riaditeľ zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a sociálnych služieb (okrem sociálnych služieb pre seniorov)
- Riadiaci pracovník (manažér) záchraných zložiek
- Podporný pracovník v zdravotníctve

> **Inovácie v prístupe k manažmentu lôžkovej kapacity nemocníc a spôsobu starostlivosti o pacienta**

- Asistent lekára - nové zamestnanie
- Hospitalista - nové zamestnanie
- Sestra špecialistka v anestéziológii a intenzívnej starostlivosti

- Sestra špecialistka v inštrumentovaní v operačnej sále
- Sestra špecialistka v intenzívnom neonatologickom ošetrovatelstve
- Sestra špecialistka v ošetrovateľskej starostlivosti o dialyzovaných pacientov
- Sestra špecialistka v onkologickom ošetrovatelstve a iné

> **Telehealth a telemedicína**

- Biomedicínsky informatik - nové zamestnanie
- Riadiaci zdravotnícky pracovník - lekár
- Riadiaci zdravotnícky pracovník - sestra

- Riadiaci zdravotnícky pracovník - zdravotnícky záchranár
- Zdravotnícky asistent
- Lekári špecialisti
- Sestry špecialistky vo všetkých odbornostiach

> **Zmena systému poskytovania ústavnej urgentnej starostlivosti s dedikovaným tímom, s implementovaným procesom triáže, s mechanizmami na zníženie overcrowding urgentu**

- Pediater urgentnej medicíny
- Lekár urgentnej medicíny
- Zdravotnícky záchranár bez špecializácie
- Riadiaci zdravotnícky pracovník - zdravotnícky záchranár
- Zdravotnícky asistent

> **Digitálne technológie v zdravotníctve**

- Biomedicínsky informatik - nové zamestnanie

- Lekári
- Sestry
- Záchranári

> **Elektronické zdravotníctvo „E-health“**

- Lekár
- Sestra

- Záchranár
- Zdravotnícky asistent
- Verejný zdravotník

SOCIÁLNE SLUŽBY

> Zavedenie informačného systému a vybudovanie databázy poskytovateľov sociálnych služieb

- všetky povolania v sociálnych službách

> Budovanie jednotného Informačného systému Sociálnych služieb

> Zariadenia a aplikácie na vedenie elektronickej dokumentácie klientov sociálnych služieb a evidovania poskytnutých sociálnych služieb

> Zariadenia a aplikácie umožňujúce prijímateľom

sociálnych služieb komunikovať s poskytovateľmi sociálnych služieb, lekármi, s rodinou a priateľmi

> Zariadenia a aplikácie zamerané na monitorovanie a signalizáciu rôznych potrieb a pomoci

> On-line poradenské služby a služby krízovej intervencie

> Osobní hlasoví asistenti s umelou inteligenciou v SMART zariadeniach (Alexa, Google, Bixby)

> Robotickí osobní asistenti s umelou inteligenciou

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE

ANOTÁCIA

Stratégia rozvoja ľudských zdrojov v sektore zdravotníctva a sociálnych služieb nadväzuje na poslanie poskytovať komplexné odborné sociálne a zdravotné služby. Úsilím takmer 30 expertov Sektorovej rady pre zdravotníctvo a sociálne služby bolo reagovať na kľúčové trendy v oblasti rozvoja sociálnych a zdravotných služieb 21. storočia a podporovať postupné presadzovanie moderných trendov na národnej, regionálnej i lokálnej úrovni. Zdravotníctvo bude v nasledujúcom desaťročí čeliť viacerým zásadným výzvam. Základným poslaním je zabezpečenie kvalitnej zdravotnej starostlivosti, ktorá bude geograficky, časovo i finančne dostupná pre celú populáciu. S príchodom nových technológií sa mení aj prístup k pacientovi, ktorý by mal byť v centre zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Zmenou manažmentu pacienta bude potrebné meniť aj rozsah a štruktúru vzdelávania, kompetencie jednotlivých rolí a pod. V oblasti vzdelávania zdravotníckych pracovníkov bude potrebné využívať možnosti informačných technológií, simulovanej výučby, ďalších IT aplikácií a smart prístrojov.

Komponenty sektorovej stratégie obsahujú štyri vývojové trendy s vplyvom na ľudské zdroje a to:

Verejné zdravotníctvo

- > zavedenie preventívneho programu a vzdelávacej oblasti „Zdravotná výchova“ do štátneho vzdelávacieho programu
- > vznik pracovnej pozície „Lekár špecialista vo verejnom zdravotníctve“

- > definovanie špecializačných študijných odborov v oblasti verejného zdravotníctva pre zdravotnícke povolanie „Verejný zdravotník“

Pripravenosť pracovnej sily na inovačné zmeny v zdravotníctve a v sociálnych službách

- > definovanie nového zamestnania „Hospitalista“
- > definovanie nového zamestnania „Klinický asistent“
- > zlepšenie zručností a pripravenosti lekárov na prácu na urgentnom prijíme ústavných zdravotníckych zariadení
- > personálne zabezpečenie oddelení multiodborovej intenzívnej starostlivosti

Zabezpečenie kvalifikovaných personálnych kapacít v zdravotníctve

- > zlepšenie zručností absolventov zdravotníckych odborov v jazykovom vzdelávaní, digitálnych zručnostiach a inovatívnom myslení
- > zvýšenie počtu zdravotníckych pracovníkov / špecialistov v praxi
- > efektívnejšie využívanie existujúcich ľudských zdrojov v zdravotníctve

Prepojenie systému sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti s potrebami jednotlivcov počas celého obdobia ich života

- > zaradenie zamestnania „Sociálny pracovník“ do kategórie odborný pracovník v zdravotníctve
- > rozšírenie personálneho zabezpečenia agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti o zamestnanie „Terénny fyzioterapeut“

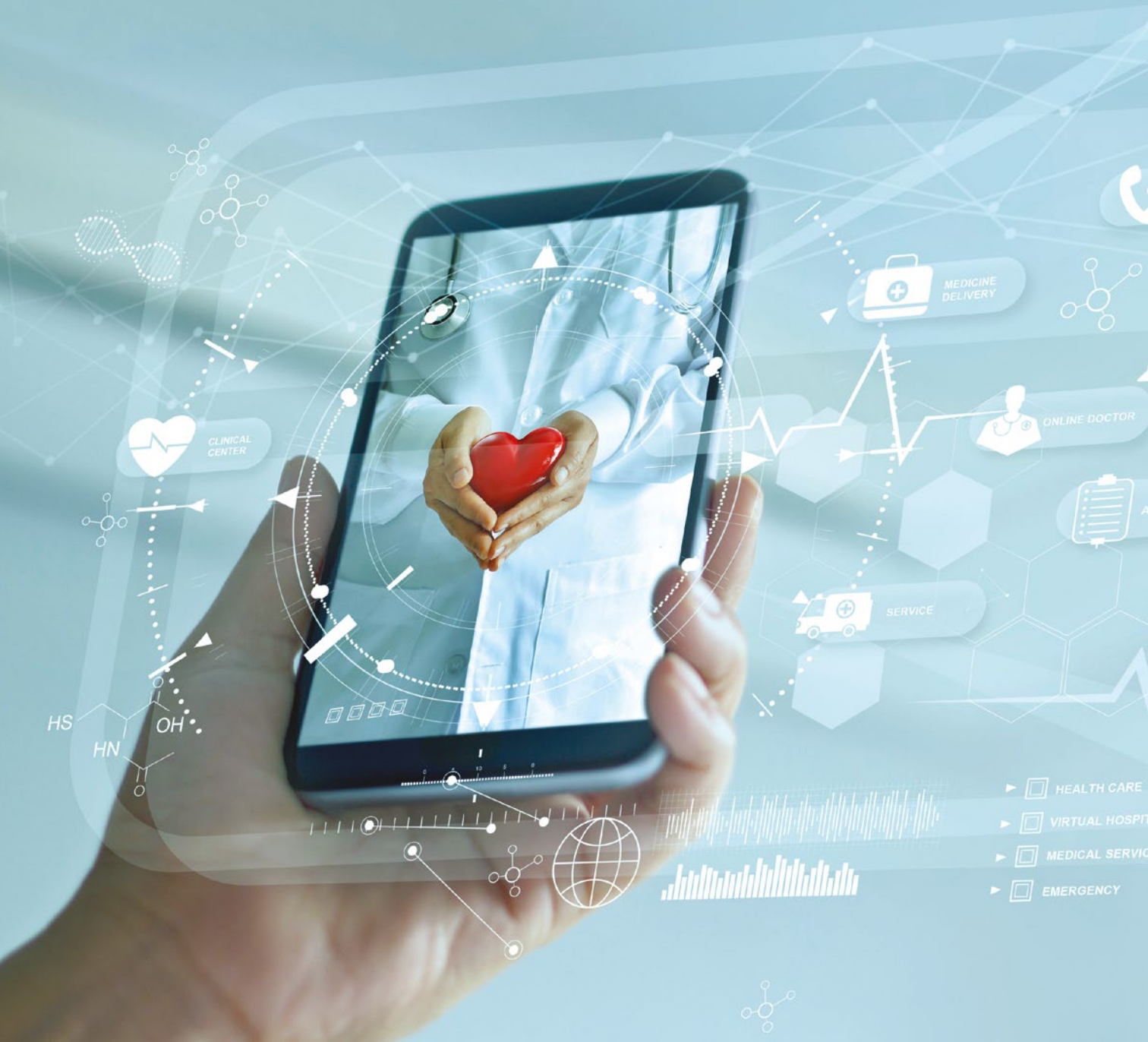

- > rozšírenie personálneho zabezpečenia agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti o zamestnanie „Sociálny pracovník“
- > rozšírenie personálneho zabezpečenia mobilných hospicov o zamestnanie „Sociálny pracovník“
- > zmena vzdelávacieho programu pre zamestnanie „Opatrovateľ“ - prispôbenie formy aj obsahu vzdelávania potrebám praxe
- > zvyšovanie zručností digitálnej gramotnosti u pracovníkov v oblasti sociálnej, opatrovateľskej a ošetrovateľskej starostlivosti
- > príprava zákona o sociálnych pracovníkoch a odborných zamestnancoch, vrátane novelizácie súvisiacich právnych predpisov
- > príprava samostatného zákona o dlhodobej integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti, vrátane následnej úpravy súvisiacej legislatívy
- > definovanie nového zamestnania „Koordinátor dlhodobej integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti“
- > rozšírenie obsahu vzdelávania v študijnom odbore Sociálna práca o predmet „Ludsko-právny prístup, individuálne plánovanie a komunitné služby“
- > podpora preventívnych programov zameraných na prevenciu a elimináciu sociálno-patologických javov a rizikového správania obyvateľov všetkých vekových kategórií
- > zaradenie zamestnania „Sociálny pracovník“ do kategórie odborný zamestnanec v školách a školských zariadeniach
- > vytvorenie minimálnej siete (minimálne na úrovni okresu) bezplatného a nezávislého sociálno-právneho a psychologického poradenstva ako prevencia sociálneho zlyhania osôb v nepriaznivej sociálnej situácii

Ďalšou dôležitou súčasťou stratégie je strategická analýza sektora vrátane SWOT a PESTLE analýzy - samostatne za odvetvie zdravotníctva a samostatne za sociálne služby, vývojové tendencie do roku 2030, zmeny vo vzdelávacom systéme, vplyv inovácií či kritické a kľúčové činitele. Na dosiahnutie cieľov stratégie bolo identifikovaných viac ako 45 strategických opatrení vrátane implementačných aktivít.

Sektor zdravotníctva a sociálnych služieb je zaradovaný k mimoriadne dôležitým z hľadiska svojho poslania, jeho podiel na HDP tvorí 4,2 %, najvyšší podiel dominuje v krajinách ako Švédsko 12%, či Dánsko 10%. Aj podiel na celkovej produkcii v SR v posledných 10 rokoch rástol a jeho rast sa očakáva aj v nasledujúcom období. Zdravotníctvo a sociálne služby zamestnáva okolo 140 tisíc pracujúcich, čo tvorí 6 % zamestnancov v SR. Budovanie personálnych kapacít a modernizácia služieb si vyžaduje pravidelné zvyšovanie vedomostí a zručností pracovníkov. V súčasnosti má vysokoškolské vzdelanie 58 % zamestnancov sektora. V priebehu najbližších 5 rokov bude dodatočne potrebných 20 tisíc pracujúcich v sektorových zamestnaniach, pričom sa očakáva, že na pracovný trh príde v tomto období iba 13 tisíc absolventov ochotných pracovať v tomto sektore. V najbližších 20-tich rokoch sa predpokladá, že technológiami bude možné nahradiť približne 19 % pracovných procesov, ktoré v súčasnosti vykonávajú zamestnanci. Aktuálne najväčšími zamestnávateľmi sú Univerzitná nemocnica Bratislava, Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice a Fakultná nemocnica s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica, ktorí zamestnávajú 8 % zamestnancov v sektore.

S príchodom nových technológií sa mení aj prístup k pacientovi, ktorý by mal byť v centre zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Zmenou manažmentu pacienta bude potrebné meniť aj rozsah a štruktúru vzdelávania. Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov sa bude musieť za-

merať na rozvoj zručností vo využívaní informačných technológií, ďalších IT aplikácií a smart prístrojov. Dôraz sa bude klásť aj na využívanie simulovanej výučby a pripravenosť ľudských zdrojov na príchod nových technológií, ktoré zjednodušujú a zrýchlia prístup k zdravotnej starostlivosti – ako napríklad telemedicína, používanie aplikácií a smart prístrojov, mikromedicína, robotizované pracoviská, využívanie umelej inteligencie v diagnostike ochorení a pod. V tejto oblasti je už teraz nevyhnutná spolupráca medicínsky vzdelaných ľudí s IT odborníkmi. Experti v sektorovej stratégii identifikovali inovácie v rámci inovačných trendov do 13 hlavných skupín, ktoré majú vplyv na zmeny v požiadavkách na výkon s priradením konkrétnych zamestnaní.

Investície sú nevyhnutné v každom sektore hospodárstva a rovnako aj v sektore zdravotníctva a sociálnych služieb, hlavnou investičnou položkou sú stroje a hnuťelné veci, ktoré tvoria 27 % celkových investícií. Ďalšou rovnako dôležitou oblasťou je aj permanentné vzdelávanie zamestnancov. Aktuálne je sektore nadpriemerný podiel pracovných miest, kde je potreba vysokej kvalifikácie. Len približne 8 % zamestnancov pracuje na pozícii, na ktorú postačuje nižšie vzdelanie, vysokoškolské vzdelanie ma aktuálne 58 % zamestnancov. V roku 2020 prišlo na trh práce 7,2 tisíc absolventov z korešpondujúcich odborov vzdelania pre sektor, ktoré tvoria z toho 9 % odišlo za prácou do zahraničia, čo je priemer v SR. Sektor čelí významnému odlevu mozgov do zahraničia, čo je významná a často diskutovaná téma v sektore. Aj sektorová stratégia sa zaoberá otázkou zlepšenia pracovných podmienok aby sa eliminoval odchod kvalifikovaných pracovníkov. Celková potreba zamestnancov v sektore bude v období rokov 2021-2025 na úrovni približne 20,4 tisíc osôb. Dodatočná potreba bude na úrovni 15 % súčasného počtu pracujúcich. V priemere ročne vznikne 2,9 tisíc pracovných príležitostí v dôsledku ná-

hrady pracovných síl s ktorými sa musia zamestnávateľia popasovať.

Pracovná mobilita môže byť pre Slovensko najrýchlejším riešením ako efektívne vyhovieť potrebám pracovného trhu a čeliť demografickým výzvam. Prvé kroky k pozitívnej zmene by mali preto viesť k navýšeniu počtu študentov pre lekárske odbory, rovnako ako aj navýšeniu sestier a iných zdravotníckych a sociálnych pracovníkov. Zároveň je však prioritná a nesmierne dôležitá aktívna štátna politika pre našich budúcich zdravotníckych pracovníkov, aby nám neodchádzali v tisícoch študovať a pracovať do zahraničia. Nevyhnutnosťou sú aj investície do stabilizácie súčasných pracovníkov a do zlepšovania ich pracovných podmienok.

Sektorová rada pre zdravotníctvo, sociálne služby spadá pod aktivity Národného projektu "Sektorovo riadenými inováciami k efektívnemu trhu práce v SR" MPSVR SR, ktorej diverzifikovaný tím je zložený z významných akademikov, a zamestnávateľov, zástupcov profesijných organizácií zo sektorov, odborníkov, odborárov a predstaviteľov štátnej správy. Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. Experti v stratégii pripravili spoločné riešenia, pretavené do konkrétnych sektorových opatrení a aktivít, s určeným zodpovedným subjektom ako aj zdrojovým zabezpečením na zmeny potrebné v sektore. Implementačným aktivitám sa prikladá nemej dôležitá priorita ako samotnej identifikácii nedostatkov sektora. Výstupy a návrhy bude Sektorová rada predstavovať tým, ktorí sú za tvorbu národných stratégií a ich implementácií zodpovední, čo urýchli jej realizáciu v praxi.

Ing. Monika Serafinová
tajomníčka Sektorovej rady pre pre zdravotníctvo,
sociálne služby

www.sustavapovolani.sk

TREMA

 **MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

 EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

 **OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE**

Národný projekt Sektorovo Hľadennými inováciami k efektívnemu trhu práce v Slovenskej republike sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.esf.gov.sk | Kód projektu: NFP312031V679